

Nr 50

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om upphävande av varuskatten å gräddglass.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 43 av herr *Franzén m. fl.* samt II: 47 av herrar *Börjesson* och *Svensson* i Stenkyrka har hemställts, att riksdagen måtte besluta att varuskatt på gräddglass icke vidare skall uttagas.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen I: 43.

I enlighet med utskottets hemställan i memorial nr 46 har riksdagen vid vårsessionen beslutat att uppskjuta behandlingen av förenämnda motioner till höstsessionen.

Enligt 1 § förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt skall för vara, som är upptagen i en vid förordningen fogad förteckning, erläggas varuskatt, där varan tillverkas yrkesmässigt inom riket för avsalu eller för vidare bearbetning eller ock införes till riket. I nämnda förteckning är upptagna choklad- och konfityrvaror samt kemisk-tekniska preparat i den mån de är att hänföra till vissa angivna varugrupper. I fråga om gruppen choklad- och konfityrvaror kan beskattningen sägas väsentligen omfatta sötsaker och glass samt pulver och tabletter för beredning av läskedrycker.

Bestämmelserna i förordningen om varuskatt är icke tillämpliga å bl. a. glasspulver eller färdigställda, för hushåll, restauranger eller matserveringar avsedda efterrätter, helt eller delvis bestående av glass.

Skatten skall utgå med viss procent av varans beskattningsvärde. Det procenttal, som är angivet i den förenämnda varuförteckningen, utgör för choklad- och konfityrvaror 65 procent.

Enligt 3 § varuskatteförordningen är en varas beskattningsvärde i regel lika med det lägsta pris, som den skattskyldige betingar sig vid försäljning av varan i större poster till återförsäljare, varuskatten icke inberäknad i priset.

Frågan om upphävande av varuskatten för glass har tidigare varit föremål för riksdagens behandling, nämligen åren 1953, 1954 och 1956, i anledning av väckta motioner i ämnet. Motionerna vid 1953 års riksdag syftade till att s. k. gräddglass skulle vara undantagen från varubeskattning, vilket

emellertid av kontrolltekniska skäl icke kunde ernås annorledes än genom att beskattningen av all glass upphävdes. Motionerna behandlades av 1953 års bevillningsutskott, som i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 41 avstyrkte motionerna under hänvisning till pågående utredning om den indirekta beskattningen genom 1952 års kommitté för indirekta skatter.

I motioner vid *1954 års riksdag* anfördes bl. a. att frågan om skattefrihet för glass vore en fråga dels om ett inhemskt livsmedel skulle betraktas som en lyxvara och dels om en mejeriprodukt skulle vara föremål för avsättningshämmande beskattning. Frågan om skattefrihet borde därför avgöras utan att 1952 års skattekommittés förslag avvaktades. I betänkande nr 21 avstyrkte bevillningsutskottet motionerna och anförde bl. a., att det icke borde ifrågakomma, att riksdagen utan att avvakta förslag från 1952 års kommitté för indirekta skatter toge ståndpunkt i frågan att slopa beskattningen av ett varuslag, som varit underkastat beskattning, sedan varuskatten infördes år 1941. I enlighet med utskottets hemställan föranledde motionerna ingen riksdagens åtgärd.

I de vid *1956 års riksdag* väckta motionerna framhölls bl. a., att det måste anses oriktigt, att gräddglassen, som vore att anse som ett synnerligen högvärdigt livsmedel, bleve föremål för beskattning. Den hårda beskattningen av glass verkade i hög grad begränsande på konsumtionen. Nuvarande bestämmelser medförde vidare en gränsdragning, som måste betecknas som helt omotiverad. Skatt utginge nämligen inte för glass, som färdigställt för hushåll, restauranger eller matserveringar och som vore avsedd för efterrätter. Konsekvensen härav hade blivit, att en väsentlig del av den inom landet framställda glassen inte bleve beskattad. Motionärerna hänvisade vidare till att statens jordbruksnämnd och jordbrukets förhandlingsdelegation vid prisöverenskommelsen den 16 mars 1955 förutsatt, att så skulle ske. I en protokollsanteckning till nämnda överenskommelse anfördes: »Nämnden och delegationen anser det angeläget, att den varuskatt, som nu utgår för gräddglass (i förpackningar under en tredjedels liter), snarast möjligt borttages.» Efter detta ställningstagande syntes varuskatten på glass snarast böra borttagas, vilket borde kunna ske utan att avvakta slutbetänkandet från 1952 års kommitté för indirekta skatter. I betänkandet nr 44 avstyrkte bevillningsutskottet bifall till motionerna, varvid utskottet anslöt sig till den ståndpunkt, som 1953 och 1954 års riksdagar intagit i förevarande fråga.

I de nu *förevarande motionerna* framföres i huvudsak samma synpunkter som i de vid 1956 års riksdag väckta motionerna. Motionärerna framhåller sålunda, att gräddglassen, varmed enligt livsmedelsstadgan förstås glass som innehåller minst 12 procent mjölkfett, är ett synnerligen högvärdigt och omtyckt livsmedel. Konsumtionen hålls emellertid nere av den höga beskattningen. I syfte att söka kompensera verkningarna av varuskatten har allt flera fabrikanter slutat använda högklassiga mjölkprodukter i tillverkningen av glass och i stället gått över till andra fettämnen såsom fettemulsion och vatten. Detta finner motionärerna beklagligt, eftersom det måste vara

önskvärt, att glassens kvalitet blir så hög som möjligt. Det måste även anses vara olämpligt och olyckligt att genom dylik beskattning minska användningen av svenska mjölkprodukter, som därigenom måste exporteras, ofla till ofördelaktiga priser. Några avsevärda kontrolltekniska svårigheter, vilka bl. a. åberopats mot slopande av skatten å gräddglass, anser motionärerna inte föreligga. Man kan t. ex. föreskriva, att annan glass än gräddglass skall innehålla stärkelse, vars förekomst är lätt att konstatera. Redan nu används betydande kvantiteter råvaror eller halvprodukter, som innehåller stärkelse, för glassfabrikation. Även andra kontrolltekniska möjligheter torde förefinnas. Inkomsten för staten genom varuskatten å all glass har i motionerna angivits till 10 miljoner kronor. Eftersom kvantiteten gräddglass uppgår till ca 55 procent av den totala, skulle emellertid inkomstbortfallet för staten vid en lika stor konsumtion uppgå till endast 5,5 miljoner kronor. Ur statsfinansiell synpunkt borde enligt motionärernas mening ett borttagande av denna skatt inte utgöra något väsentligt hinder.

I ett den 11 april 1957 avlämnat betänkande angående den statliga indirekta beskattningen (SOU 1957: 13) har 1952 års kommitté för indirekta skatter bl. a. framhållit önskvärdheten av att en vara inte beskattas högre än en annan, om inte särskilda motiv härför finns. Dylika motiv har kommittén ansett föreligga beträffande sådana varor, som enligt utbildad praxis ansetts böra beskattas i särskild ordning, såsom spritdrycker, maltdrycker, tobak samt motorfordon och motorbränslen. Beträffande dessa varor föreslår kommittén alltså inte någon förändring.

För övriga varor, som nu är föremål för beskattning, förutsätter kommittén, att den särskilda beskattningen skall upphöra. I fråga om vissa av dessa varor, för vilka skatteintäkterna uppgår till betydande belopp, har kommittén ansett frågan om ett bibehållande av särbeskattningen böra prövas först i samband med att storleken av den generella indirekta skatten fastställs. Även för det fall att en allmän indirekt beskattning inte skulle komma till stånd, har kommittén verkställt en översyn av den nu gällande indirekta beskattningen. Kommittén har därvid — jämte det kommittén granskat utformningen ur teknisk synpunkt av de olika skatterna — även ansett sig oförhindrad att ompröva det skattepliktiga området. Härvid har kommittén funnit, att mot flera av de nu gällande punktskatterna skilda motiv kan anföras för skatternas avskaffande eller skattesatsernas sänkning. Så är förhållandet i fråga om varuskatterna å glass, tandvårdsmedel och pälsar, men också för en del av de områden, som träffas av gällande försäljningsskatt, t. ex. mattor och vissa grammofonskivor m. m. Då emellertid ett hänsynstagande till dessa motiv och ett konsekvent genomförande av därav föranleda ändringar skulle medföra ett väsentligt inkomstbortfall för staten, har kommittén funnit, att denna bedömning bör ske i samband med en prövning av statens inkomster och utgifter. Kommittén har således ansett sig i denna del böra begränsa sina förslag till att avse av rent skattetekniska skäl motiverade ändringar. Även av sådana skäl motiverade ändringar måste i de

fall de medför inkomstbortfall i sista hand vägas mot andra angelägna ändringar på beskattningens område.

Beträffande varuskatten å glass har 1952 års kommitté för indirekta skatter, under åberopande av svårigheterna att kontrollera en beskattning å glass, uttalat att omständigheterna talar emot ett bibehållande av en särbeskattning å glass vare sig en allmän varuskatt infördes eller nuvarande indirekta beskattning i stort sett kvarstår oförändrad. Vidare anföres i förevarande hänseende följande.

Reglerna om beskattningsvärdets bestämmande måste vid en värdebeskattning av glass bli så komplicerade, att glass även ur denna synpunkt måste anses mindre lämpad såsom skatteobjekt. Framför allt gäller detta vissa s. k. extra kylkostnader, till vilka hänsyn måste tas vid beskattningsvärdets bestämmande. Med extra kylkostnader förstås avskrivning av samt reparations- och underhållskostnader för kylrum, kylskåp och kylboxar hos återförsäljare ävensom kostnader för s. k. packis, för transport av torris och för kylanordningar för transport av glass. Kostnader av sådant slag åvilar i allmänhet eljest köparen och borde alltså inte ingå i tillverkarens pris. Då inom glassbranschen av olika skäl tillverkarna har påtagit sig dessa kostnader, har det ansetts rimligt, att de får avdragas vid beskattningsvärdets bestämmande. De regler, som utformats i fråga om detta avdrag, kan emellertid inte bli rättvisande men komplicerar det oaktat i hög grad skatteberäkningen.

Några av de anmärkningar, som kan framställas mot glassbeskattningen i dess nuvarande utformning, skulle bortfalla, om beskattningen omlades till en literbeskattning. Detta förutsätter emellertid, att även dessertglassen indrages under beskattning, eftersom skatteproblemen i händelse av skattefrihet för dessertglassen skulle bli större vid en literbeskattning än vid en värdebeskattning. En utvidgning av skatten till dessertglassen skulle emellertid medföra, att antalet skattskyldiga skulle öka högst väsentligt, då härigenom flertalet restauranger och konditorier samt ett stort antal matserveringar skulle bli skattskyldiga. Kontrollarbetet med en sålunda utvidgad beskattning skulle bli så betydande i förhållande till skatteintäkterna, att kommittén inte är beredd att tillstyrka en dylik utvidgning av det skattepliktiga varuområdet.

Nämnda betänkande har sedermera varit föremål för remissbehandling, därvid de myndigheter och organisationer, som yttrat sig i frågan, tillstyrkt kommitténs förslag i förevarande del.

Utskottet

Enligt förordningen den 25 maj 1941 om varuskatt utgår skatt för glass, liksom för andra skattepliktiga choklad- och konfityrvaror, med 65 procent av varans beskattningsvärde. Detta värde är i regel lika med det lägsta pris — varuskatten icke inberäknad — som den skattskyldige betingar sig vid försäljning av varan i större poster till återförsäljare. Från skatteplikt undantages bl. a. färdigställda, för hushåll, restauranger eller matserveringar avsedda efterrätter, som helt eller delvis består av glass.

I de förevarande motionerna har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att varuskatt icke vidare skall uttagas för gräddglass. Som skäl för detta yrkande har bl. a. anförts, att den hårda beskattningen av gräddglassen, som är ett högvärdigt näringsmedel, verkar hämmande på konsumtionen. Till följd av skattebelastningen har producenterna alltmer övergått till att vid glasstillverkningen använda andra fettämnen än mjölkprodukter. Motionärerna har därjämte framhållit, att jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation vid prisöverenskommelsen den 16 mars 1955 uttalat, att skatten på gräddglass borde borttagas snarast möjligt.

Som framgår av den ovan lämnade redogörelsen har motionsyrkanden om upphävande av varuskatten å glass över huvud taget varit föremål för riksdagens prövning åren 1953, 1954 och 1956. Yrkandena har emellertid avslagits under hänvisning till att resultatet av den då pågående utredningen rörande den indirekta beskattningen inte borde föregripas. Det kan vidare erinras om att föredragande departementschefen i den vid 1955 års riksdag framlagda propositionen nr 180 angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område uttalade i anledning av det av jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation framförda önskemålet om borttagande av varuskatten på gräddglass, att någon åtgärd i frågan icke borde övervägas för det dåvarande med hänsyn till 1954 års riksdags uttalande i ämnet.

Sedan förra årets riksdag hade anledning behandla frågan om upphävande av varuskatten för glass, har 1952 års kommitté för indirekta skatter framlagt sitt slutbetänkande, vilket varit föremål för remissbehandling. I detta betänkande har kommittén, som framgår av den ovan lämnade redogörelsen, ansett att varuskatten å glass av rent skattetekniska skäl bör upphävas, vare sig en allmän indirekt beskattning kommer till stånd eller ej. Av samma skäl har kommittén förordat avveckling av såväl varuskatten å essenser och extrakter avsedda för beredning av alkoholhaltiga drycker samt schamponeeringsmedel som pälsvaruskatten. Kommittén har även föreslagit smärre jämkningar och ändringar i den indirekta beskattningen av flera andra varuslag. Härvid har kommittén emellertid understrukt, att de ifrågasatta ändringarna måste, i de fall de medför inkomstbortfall för staten, i sista hand vägas mot andra angelägna ändringar på beskattningens område.

Avgörande för kommitténs ställningstagande beträffande glassbeskattningen har sålunda varit svårigheterna att effektivt och till rimlig kostnad kontrollera att återförsäljarna icke genom olika manipulationer undandrar skattepliktig vara från beskattning. Även enligt utskottets mening kan med hänsyn härtill skäl föreligga att slopa varuskatten å glass. De kontrolltekniska svårigheterna skulle emellertid, såvitt utskottet kan bedöma, inte försvinna eller ens bli mindre vid ett bifall till yrkandet i motionerna. Visserligen skulle måhända antalet tillverkare, som saluför skattepliktig glass, komma att bli mindre än nu, men å andra sidan tillkommer kontrollen av att skattepliktig glass inte saluföres såsom skattefri gräddglass. Det torde därför snarare kunna förväntas att kontrollsvårigheterna skulle bli än större

än vad nu är fallet och de olägenheter av glassbeskattningen, som påtalats av 1952 års kommitté, bli än mer framträdande. Starka praktiska skäl talar därför emot den i motionerna förordade ytterligare uppspaltningen av glassen i beskattningshänseende.

Enligt utskottets mening bör i nuvarande läge valet i stället stå mellan att bibehålla gällande beskattning å glass och att helt avskaffa den. Som 1952 års kommitté framhållit bör innan en ändring i punktbeskattningen vidtages denna ändring vägas mot andra angelägna ändringar på beskattningens område. Härvidlag kan man inte underlåta att fästa avseende vid storleken av det skattebortfall som staten skulle åsamkas genom ändringen. Statens intäkter av glassbeskattningen, som år 1951 utgjorde drygt 4 miljoner kronor, har under senare år varit i stadigt stigande och har för år 1955 beräknats uppgå till 10,5 miljoner kronor och för år 1956 till åtminstone 12 miljoner kronor. Av angivna belopp belöper nu mer än hälften å gräddglassen. Det skattebortfall det här rör sig om får sålunda anses vara av icke ringa betydelse.

Enligt utskottets mening talar flera skäl för att åtgärder vidtas för att verkställa den av 1952 års kommitté av rent skattetekniska skäl ifrågasatta avvecklingen av skatten å glass, men detta bör — i enlighet med kommitténs uppfattning — ske i ett läge då statens inkomster och utgifter bättre kan överblickas än vad för närvarande är fallet.

Av anförda skäl finner utskottet sig icke kunna tillstyrka bifall till de föreliggande motionerna.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I: 43 av herr Franzén m. fl. samt II: 47 av herrar Börjesson och Svensson i Stenkyrka om upphävande av varuskatten på gräddglass icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 november 1957

På bevillningsutskottets vägnar:

EDGAR SJÖDAHL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Hagberg, Heüman, Spetz, Eriksson, Gustaf Elofsson, Snygg, Söderquist, Niklasson och Erik Jansson; samt

från andra kammaren: herrar Kollberg, Sundström*, Nilsson i Svalöv, Brandt, Kärrlander, Persson i Svensköp*, Vigelsbo, Strandh*, Asp och Andersson i Essvik.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *Gustaf Elofsson, Niklasson och Vigelsbo*, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

Enligt förordningen — — — (= utskottet s. 4 rad 7 nedifrån — s. 5 rad 9 uppfifrån) — — — snarast möjligt.

Orsaken till att gräddglassen belagts med så hög skatt torde vara, att denna infördes vid en tidpunkt då konsumtionen av glass var ringa, och den har då utan närmare överväganden hänförs till beskattningsgruppen choklad- och konfityrvaror. Då gräddglassen är att betrakta som ett livsmedel, bör den enligt utskottets mening redan av principiella skäl inte bli föremål för en punktbeskattning.

Utskottet vill även erinra om att statens jordbruksnämnd och jordbrukets förhandlingsdelegation förutsatt vid prisöverenskommelsen den 16 mars 1955, att varuskatten på gräddglass skulle tas bort. Vid nämnda överenskommelse gjordes nämligen en protokollsanteckning med följande innehåll: »Nämnden och delegationen anser det angeläget, att den varuskatt, som nu utgår för gräddglass (i förpackningar under en tredjedels liter), snarast möjligt borttages.»

Vidare vill utskottet framhålla, att 1952 års kommitté för indirekta skatter enhälligt förordat att varuskatten å glass slopas. Detta förslag har tillstyrkts av kontrollstyrelsen och andra remissinstanser som yttrat sig i frågan. Därvid har särskilt framhållits önskvärdheten av att den föreslagna ändringen vidtas i god tid före sommaren 1958. Med hänsyn härtill bör beslut i ärendet fattas snarast möjligt.

Utskottet finner sålunda övervägande skäl tala för ett bifall till motionerna. Skulle kontrollsvårigheter vid särskiljande av gräddglass från annan glass yppa sig, torde frågan om skattebefrielse även för annan glass framdeles få övervägas.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till de likalydande motionerna I: 43 av herr Franzén m. fl. samt II: 47 av herrar Börjesson och Svensson i Stenkyrka om upphävande av varuskatten för gräddglass, antaga följande

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av den vid förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt fogade varuförteckningen

Härigenom förordnas, att den vid förordningen den 25 maj 1941 om varuskatt fogade förteckningen över varor, för vilka varuskatt skall erläggas, skall erhålla den ändrade lydelse som framgår av härvid fogad bilaga.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Bilaga

Förteckning

över

varor, för vilka varuskatt skall erläggas,

i gällande tulltaxa med statistisk varuförteckning hänförliga till
nedanstående statistiska nummer

Statistiskt nr	Varuslag	Skattesats, procent av beskattnings- värdet
ur 298—302	<p>Choklad- och konfityrvaror, hänförliga till följande varugrupper: choklad eller — — — eller sötningsmedel;</p> <hr/> <p>med socker — — — av läskedrycker glass, med undantag av gräddglass</p> <p>Anm. Bestämmelserna i förordningen om varuskatt äro icke tillämpliga å följande varor, nämligen kakao- och glasspulver (med eller utan tillsats av socker eller sötningsmedel), s. k. fastlagsmassa, tårter, bakelser, tebröd och liknande bakverk, ej heller å färdigställda, för hushåll, restauranger eller matserveringar avsedda efterrätter, helt eller delvis bestående av glass. Vad nu sagts gäller även om bakverket eller efterrätten är tillsatt eller belagd med eller däri på annat sätt ingår choklad eller andra varuskattebelagda varor eller socker, under förutsättning dock att varan bibehållit karaktären av tårta, bakelse, tebröd eller liknande bakverk eller efterrätt av glass.</p>	<p>65 65</p>